

Ο Προμηθέας του Τερζόπουλου

Στη σκηνή έξι δεσμώτες. Ο ένας όρθιος, μόνο επειδή τον κρατάνε όρθιο τα δεσμά του. Οι άλλοι πέντε ριγμένοι χάρω μέσα σε βασανιστική ακινησία. Ο όρθιος δεν είναι ο ηγέτης, ο δάσκαλος των άλλων. Είναι όλοι τους κομμάτια μιας μορφής, είναι όλοι τους μια κομματιασμένη προσωπικότητα. Οπότε ο λόγος που ακούγεται δεν είναι διαλογικός με τη συννηθισμένη έννοια, ο Προμηθέας διαλογίζεται με τον εαυτό του.

Δεν συγκεκριμενοποιείται ο «αντίπαλος», δεν μορφοποιείται τίποτα εκτός της προσωπικότητας του Προμηθέα. Οι «αντίπαλες δυνάμεις» είναι και αυτές ενσωματωμένες στην κομματιασμένη προσωπικότητα του Προμηθέα, καθώς το κείμενο των ρόλων του Κράτους, της Βίας, του Ηφαίστου, του Ωκεανού, του Ερμή είναι διαμοιρασμένο στο Χορό των «δεσμών» (Θανάσης Αλευράς, Αλέξανδρος Τούντας, Στάθης Γράψας, Αντώνης Μυριαγκός, Σάββας Στρούμπος). Η απουσία σκηνικών δημιουργεί το έρημο, άγριο κενό στο οποίο είναι φυλακισμένος ο Προμηθέας, η απομόνωση στο κενό μετατρέπει τη δράση σε εσωτερική αναμέτρηση μεταξύ της απόγνωσης και του ορατισμού. Οι πολιτικές ιδέες του κειμένου ταυτίζονται με υπαρξιακές.

Περιγράφω τη δική μου εικόνα-αντίληψη της παράστασης του Θεάτρου Άτις, του «Προμηθέα Δεσμώτη» του Αισχύλου. Στην ουσία αυτό είναι που μπορεί να κάνει ο δέκτης των καλλιτεχνικών μηνυμάτων, να περιγράψει το μήνυμα στη μορφή που φτάνει κοντά του... Δεν θα έγραφα αυτή την πρόταση μετά από την

παράσταση του «Αίαντα» του Τερζόπουλου, επειδή τότε με είχε συνεπάρει η χαρά της «ανάγνωσης/αποκωδικοποίησης» της γλώσσας του Τερζόπουλου. Αυτό που με κάνει να αποχωρώ από τη θέση του γεμάτου αυτοπεποίθηση «αποκωδικοποιητή» σ' ό,τι αφορά τον «Προμηθέα» είναι, κυρίως, οι δύο ακόλουθες απορίες. Η μια είναι το πώς τελικά πραγματεύεται ο σκηνοθέτης το θέμα του ορατισμού, ή, πιο συγκεκριμένα, του ερχομού της Μέρας που ο Κόσμος θ' Αλλάξει. Στη μετάφραση του Γρυπάρη δίπλα στη λέξη «ελπίδες» (του μεγαλύτερου δώρου που χάρισε ο Προμηθέας στους θνητούς) υπάρχει το ακυρωτικό επίθετο «τυφλές». Στη δική μου, λοιπόν, εικόνα-αντίληψη στην παράσταση του Τερζόπουλου, απ' αυτό το επίθετο πήγαζε η απελπισμένη, απεγνωσμένη ειρωνεία, σχεδόν

διακωμώδηση των βασανιζόμενων από διάφορες πραγματικότητες «δεσμών»-οραματιστών, γενιές και γενιές των οποίων έχουν φύγει εν αναμονή της «Μέρας». Ή μήπως όχι; Μήπως σκλώνοντας εκείνα τα αλυσσοδεμένα με τη δική τους ανημποριά κορμιά όρθια και βάζοντας τα να επαναλαμβάνουν με σχεδόν αυτιστική ευλάβεια το ξόρκι της «Μέρας», ο σκηνοθέτης ταυτίζεται μαζί τους, απεμπολεί το επίθετο «τυφλή» και υμνεί τη λέξη «ελπίδα»; Ούτε και το μουσικό φόντο με τις γνωστές αναρχικές αναφορές δεν διευκρίνιζε (για μένα, εννοείται) το σκηνοθετικό ύφος.

Η δεύτερη αναπάντητη ερώτηση αφορά τη λειτουργία της ίδιας της «μεθόδου του Τερζόπουλου» σε σχέση με το κείμενο του Αισχύλου. Η διασκευή ανήκει στο σκηνοθέτη, που ουσιαστικά σημαίνει ότι ο Τερζόπουλος αφήνει στην παράσταση τόσο κείμενο όσο του χρειάζεται,

και το διαμοιράζει με τον τρόπο που του χρειάζεται. Αν λάβουμε υπόψη και τις επίμονες κειμενικές επαναλήψεις, τις οποίες ήδη αναφέραμε, βλέπουμε σε ποια σημεία του κειμένου πέφτει ο προβολέας του σκηνοθετικού ενδιαφέροντος. Και επειδή για τον Τερζόπουλο η φόρμα είναι ένα με το περιεχόμενο, βλέπουμε ότι για κείνα τα «φωτισμένα» με το ιδιαίτερο του ενδιαφέρον κομμάτια η φόρμα, φτιαγμένη από τη συντονισμένη κίνηση των ηθοποιών του Χορού μέσα στα δεσμά της επιβαλλόμενης ακινησίας, έχει αποκρυσταλλωθεί και έχει πραγματικά ενοποιηθεί με το λόγο και τη σκηνοθετική ιδέα. Με τα «υπόλοιπα» μέρη του κειμένου συνέβαιναν δύο τινά. Όπως λέει η ίδια η «μέθοδος του Τερζόπουλου», όπως αυτή έγινε γνωστή μετά από τόσα χρόνια εφαρμογής της, στις παραστάσεις

«Προμηθέας Δεσμώτης» του Αισχύλου από το Θέατρο Άτις

*Μετάφραση: Ιωάννης Γρυπάρης
Διασκευή-Σκηνοθεσία: Θεόδωρος Τερζόπουλος
Μουσική: Τάκης Βελιανίτης
Κοστούμια: Θεόδωρος Τερζόπουλος
Βοηθός σκηνοθέτη: Σάββας Στρούμπος, Μάγδα Κόρρη
Φωτισμοί: Θεόδωρος Τερζόπουλος, Κωνσταντίνος Μπεθάνης
Παίζουν: Τάσος Δήμας, Θανάσης Αλευράς, Αλέξανδρος Τούντας, Στάθης Γράψας, Αντώνης Μυριαγκός, Σοφία Χιλλ, Σάββας Στρούμπος*

του πραγματικά «υπάρχει» μόνο εκείνο για το οποίο έχει βρεθεί ενδιαφέρουσα φόρμα. Το πρώτον, λοιπόν, στοιχείο, όπου δεν πραγματοποιήθηκε το πάντρεμα λόγου και φόρμας είναι μέρος των μονολόγων του «κυρίως» Προμηθέα Τάσου Δήμα, η ανέκφραστη στατικότητα των οποίων υποβάθμιζε το περιεχόμενο. Το δεύτερον κομμάτι του κειμένου που δεν βρήκε την πλήρως εναρμονισμένη με το περιεχόμενο του φορμαλιστική έκφραση, ήταν η σκηνή της Ιούς (Σοφία Χιλλ), όπου η εξαιρετικά φωτισμένη και καταπληκτικά φτιαγμένη από τα ανθρώπινα σώματα-γλυπτά σύνθεση εντυπωσίασε οπτικά, αλλά επισκίασε το λόγο, επειδή δε φτιάχτηκε απ' αυτόν, δε φτιάχτηκε για να τον εκφράζει.

Απ' ό,τι αντιλαμβάνομαι η παράσταση που το Θέατρο Άτις παρουσίασε στο Φεστιβάλ του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος «πηγάει» από τη μεγαλύτερη περσινή παραγωγή που παίχτηκε με τα σκηνικά του Γιάννη Κουνέλη και με μικτό θίασο από Έλληνες και Τούρκους ηθοποιούς. Ίσως η «σμίκρυνση» ευθύνεται για κάποιες δυσλειτουργίες της καινούργιας εκδοχής.

Θέατρο

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Η «σμίκρυνση» της παράστασης του σκηνοθέτη ίσως να ευθύνεται για κάποιες δυσλειτουργίες της καινούργιας εκδοχής